

Nr 391

Av herr **Cassel m. fl.**, om en lindring av företagsbeskattningen.

Kännetecknande för skattepolitiken under 1950-talet har varit en fortgående skärpning av företagsbeskattningen. Med början år 1951 har sålunda införts elskatt, en till en början såsom tillfällig betecknad men sedermera permanent begränsning av rätten till fri avskrivning å maskiner och inventarier, en likaledes till en början »tillfällig» begränsning av rätten till fri varulagervärdering, en »tillfällig» investeringsskatt, sedermera investeringsavgift, vissa skärpningar i bestämmelserna rörande investeringsfonder och pensionsfonder. Därtill har skatten för aktiebolag och ekonomiska föreningar höjts med 25 %. En i verklig mening tillfällig konjunkturvinstbeskattning har förekommit. Även bilaccisen — numera omsättningsskatt å motorfordon i vissa fall — har i viss mån drabbat företagen.

Samtliga de skatteskräpningar som här nämnts har tillkommit för att, såsom det hetat, medverka till ekonomisk stabilitet. Syftet har sålunda varit att söka hindra penningvärdeförsämringen. Det kan nu konstateras, att de vidtagna åtgärderna inte fått avsedd effekt. Sedan 1950 har sålunda levnadskostnaderna i Sverige stigit med ca 40 %. Knappast något annat av de västeuropeiska länderna med undantag av Norge har haft en så omfattande penningvärdeförsämring. Tar man hänsyn till de särskilda svårigheter de krigsdeltagande länderna haft blir Sveriges tätplacering obestridlig och markerad.

Samtidigt som den förda skattepolitiken misslyckats då det gällt att bevara penningvärdet har den haft högst menliga verkningar med avseende å de framtida produktionsmöjligheterna. Det kan här erinras om att ökningen av bruttonationalprodukten under åren 1951—1956 i genomsnitt blott utgjort ungefär hälften av motsvarande ökning åren 1946—1951. För 1956 beräknas denna ökning blott ha utgjort 2 %, och man räknar med samma låga tal för 1957. Den utveckling som vi inom högerpartiet sedan länge varnat för, nämligen att den mot företagen ensidigt inriktade politiken — med en stark begränsning av investeringarna och ett minskat företagssparande såsom resultat — skulle leda till minskad framstegstakt, har alltså i hög grad besannats. Det förhöjda kostnadsläget påverkar icke blott konkurrensmöjligheterna för våra exportföretag utan är även i rådande kredit-situation till betydande nackdel för de på den inhemska marknaden arbetande företagen. Risk föreligger otvivelaktigt för att den i den fulla sysselsättningens namn förda politiken just genom att den i alltför ringa grad

varit ägnad att i verkligheten hindra en penningvärdeförstöring kommer att få till resultat såväl fortsatt inflation som viss arbetslöshet. I ett sådant läge blir möjligheterna till höjning av levnadsstandarden mindre än för närvarande.

Det framstår allt tydligare såsom en nödvändighet att en lindring av företagsbeskattningen bör åstadkommas just för att inflationstendenserna skall kunna motarbetas. En sådan uppfattning finner vi så mycket mer välgrundad som den verkliga följderna av den skärpta företagsbeskattningen varit att visst sparande inom företagen förvandlats till statlig konsumtion. Genom att staten inte alls själv visat den återhållsamhet i fråga om utgifterna som den krävt av i första hand företagen — sedan 1950 har sålunda den statliga konsumtionen ökat med ca 50 % i fast penningvärde räknat — har man genom de företagna åtgärderna snarast åstadkommit en ökning av den totala efterfrågan och därmed en ytterligare påfrestning på penningvärdet.

Av det sagda torde framgå, att vi beträffande samtliga de beskattningsformer för företagens del som vi ovan berört skulle finna en återgång till 1950 års förhållanden vara motiverad. För närvarande vill vi emellertid begränsa oss till att förorda, att investeringsavgiften för 1957 avskaffas och att skatten å aktiebolag och ekonomiska föreningar sänkes från 50 resp. 40 % till tidigare gällande 40 resp. 32 % samt vidare att vissa ändringar företages i bestämmelserna rörande varulagervärdering.

Enligt vid 1955 års riksdag antagna bestämmelser angående den skattemässiga värderingen av lagertillgångar gäller i huvudsak, att — sedan avdrag för inkurans verkställt — nedskrivning av varulagret får ske till lägst 40 %. En följd härav är att skattskyldig, som haft sitt lager nedskrivet i lägre värde än 40 %, är skyldig att skriva upp lagret och sålunda framtaga visst belopp till beskattning. Enligt särskilda övergångsbestämmelser skall uppskrivningen ske stegvis. Vid taxeringarna 1958 och 1959 är lägsta tillåtna värde 30 %, och bestämmelserna träder helt i kraft från och med taxeringen 1960.

Den varulagerreserv som föreligger, då varulagervärdet är lägre än anskaffningsvärdet, består i vissa fall av belopp, som uppkommit på grund av att företaget underlåtit att uppskriva lagret i takt med prisstegringarna (orealiserad värdestegring), i andra fall av belopp, som uppkommit genom en faktisk nedskrivning av varulagret. Eftersom företagen i båda fallen handlat i enlighet med de bestämmelser som tidigare gällt, innebär framtagandet till beskattning av viss del av varulagerreserven en retroaktiv beskattning, särskilt stötande i den mån varulagerreserven har sin grund i en penningvärdeförsämring. Normalt innebär anordningen beskattning av en rent fiktiv inkomst.

Den uppskrivning till 30 % som enligt övergångsbestämmelserna skall ske

i boksluten per den 31 december innevarande år (eller motsvarande bokslutsdag) kan redan den befaras förorsaka ett betydande antal företag avsevärda likviditetssvårigheter. Förhållandena har i detta avseende onekligen försämrats sedan beslutet fattades. Det råder vidare stor ovisshet beträffande såväl prisutvecklingen som det framtida ekonomiska läget. Det utrikespolitiska läget har skapat nya svårigheter för de flesta verksamhetsgrenar av en beskaffenhet och i en omfattning som inte kunde förutses då nuvarande bestämmelser infördes. Det är därför enligt vår mening nödvändigt att frågan om varulagervärdering tages under omprövning. Mot bakgrunden av de prisstegringar som inträtt under åren 1955 och 1956 synes det oss vara en angelägen åtgärd att inte tvinga fram en högre uppskrivning av varulagret än som enligt övergångsbestämmelserna skall ske under innevarande kalenderår eller motsvarande räkenskapsår. Ehuru erinringar kan göras mot varje fix nedre gräns för varulagervärderingen, är vi beredda att tillstyrka, att denna fastställs till 30 %. En fast gräns erbjuder onekligen vissa praktiska och taxeringstekniska fördelar. För siffran 30 talar det förhållandet att denna i stor utsträckning tillämpades i praxis under den tid då fri varulagervärdering i princip var tillåten.

Även om varulagervärderingen stabiliseras vid en nedre gräns av 30 %, har man anledning att även för fortsättningen räkna med att fiktiva vinster kommer att beskattas, nämligen i den mån penningvärdeförsämringen fortskrider. Det vore enligt vår mening riktigt att tillämpa en varulagervärdering efter någon form av den s. k. normallagermetoden, vilken bygger på principen att den lagerkvantitet som erfordras för den fortsatta normala driften är att anse såsom en nödvändig anläggningstillgång. Med detta betraktelsesätt är en beskattning av värdestegring å normallagret inte mer motiverad än värdestegring å byggnader eller maskiner.

Vi är medvetna om att en tillämpning av normallagermetoden skulle innebära högst betydande tekniska svårigheter. Vi är därför beredda att förorda en schematisk metod, som skulle undantaga viss del av orealiserad värdestegring från beskattning. Enligt vår mening bör följande schablonförfarande få tillämpas. Reserven i 1955 års utgående lager (bestämd till skillnaden mellan dåvarande lägsta värde och bokfört värde) bildar utgångspunkt för en jämförelse med reserven i sagda lager, sådan denna bestämts enligt de av oss förordade värderingsreglerna (30-procentsregeln). I den mån förstnämnda reserv överstiger den som skulle framkommit genom tillämpande av 30-procentsregeln, får företaget vid varje bokslutstillfälle behålla halva skillnaden — i kronor räknat — obeskattad, såvida lagerminskning inte inträtt. Vid minskning av lagret under 1955 års värde skall den extra reserven framtagas i takt med lagerminskningen.

Det bör uppmärksammas att de år 1955 antagna nya lagerinventeringsbestämmelserna skulle tillämpas för kalenderåret 1955 eller motsvarande

räkenskapsår. Lagervärdena är alltså kända för ifrågavarande år, vilket skulle underlätta metodens tillämpning.

Vid tidigare riksdagar har vi lagt fram i detalj ett utarbetat förslag om införande av rätt till förlustutjämning för juridiska personer och vissa fysiska personer. I och för sig borde enligt vår mening detta förslag kunnat godtagas utan någon utredning utöver den som utfördes inom företagsbeskattningskommittén. Emellertid har nyligen tillsatts en kommitté med uppgift att utreda hela frågan rörande förlust- och resultatutjämning. I detta läge finner vi oss böra avstå från att i år på nytt framföra nämnda yrkande. Vi förutsätter emellertid därvid, att utredningsarbetet bedrivs så skyndsamt att proposition i ämnet kan föreläggas 1958 års riksdag och anser, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t bör ge detta till känna.

Under åberopande av det anförda hemställer vi,

att riksdagen måtte

1) antaga följande

a) *Förslag*

till

förordning angående ändrad lydelse av 10 § 2 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt.

Härigenom förordnas att 10 § 2 mom. förordningen den 26 juli 1947 om statlig inkomstskatt skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

10 §.

2 mom. Den statliga inkomstskatten utgör:

a) för svenska — — — 1 mom.:

fyrtio procent av den beskattningsbara inkomsten, i den mån skatten icke skall beräknas enligt c) här nedan;

b) för andra svenska ekonomiska föreningar än sambruksföreningar ävensom för sparbanker, Sparbankernas säkerhetskassa, Sveriges allmänna hypoteksbank, Konungariket Sveriges stadshypotekskassa, hypoteksföreningar, Svenska bostadskreditkassan och bostadskreditföreningar:

trettiotvå procent av den beskattningsbara inkomsten;

c) för försäkringsanstalter, — — — inkomsten; samt

d) för andra skattskyldiga än dem som avses i 1 mom. eller under a),

b) eller c) här ovan:

femton procent av den beskattningsbara inkomsten.

Vid tillämpningen av bestämmelserna under a) och c) här ovan skall iakttagas, att därest försäkringsanstalt driver jämväl annan försäkringsrörelse än livförsäkringsrörelse, skatten skall beräknas enligt bestämmelsen

under c) allenast beträffande den del av anstaltens beskattningsbara inkomst, som efter förhållandet mellan den skattepliktiga nettointäkten av livförsäkringsrörelsen och anstaltens sammanlagda skattepliktiga nettointäkt belöper å livförsäkringsrörelsen.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1958.

b) *Förslag*

till

förordning angående upphävande av förordningen om investeringsavgift för år 1957.

Härigenom förordnas, att förordningen om investeringsavgift för år 1957 skall upphöra att gälla.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, och skall äga avseende jämväl i fråga om investeringar, vilka skolat beläggas med investeringsavgift enligt den upphävda förordningen.

c) *Förslag*

till

lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Härigenom förordnas, att punkt 1 av anvisningarna till 41 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) skall erhålla följande ändrade lydelse.

Inkomst av — — — särskilt stadgas.

För skattskyldig — — — av följande.

Därest vid resultatet — — — stadgade grunder.

Den i — — — nedan sägs.

Lagret vid beskattningsårets utgång må icke upptagas till lägre belopp än trettio procent av lagrets anskaffningsvärde eller, därest återanskaffningsvärdet å balansdagen är lägre, sistnämnda värde, i förekommande fall efter avdrag för inkurans.

Därest värdet å lagret, beräknat till anskaffnings- eller återanskaffningsvärdet och i förekommande fall efter avdrag för inkurans, uppgår till lägre belopp än som motsvarar medeltalet av värdena å lagren vid utgången av

de två närmast föregående beskattningsåren (jämförelseåren), må lagret vid beskattningsårets utgång i stället upptagas till lägst ett belopp motsvarande förstnämnda värde å detta lager efter avdrag med sjuttio procent av sagda medeltalsvärde. Därvid skola såsom värden å lagren vid jämförelseårens utgång hava upptagits anskaffningsvärdena eller, därest återanskaffningsvärdena å balansdagarna i fråga varit lägre, sistnämnda värden, i förekommande fall efter avdrag för inkurans. Föreligger sådant fall att sjuttio procent av nyssnämnda medeltalsvärde överstiger värdet av lagret vid beskattningsårets utgång, må avdrag åtnjutas jämväl för det överskjutande beloppet, därest en häremot svarande avsättning i räkenskaperna gjorts till lagerregleringskonto. Då avdrag för sådan avsättning medgivits, skall avsättningen återföras till beskattning nästföljande beskattningsår, därvid frågan om avdrag för förnyad avsättning till dylikt konto får prövas enligt bestämmelserna ovan. Ingå i lagret råvaror eller stapelvaror, må lagret av sådana varor eller del därav upptagas till lägst sjuttio procent av värdet å tillgångarna i fråga beräknat efter lägsta marknadspris under beskattningsåret eller under något av de närmast föregående nio beskattningsåren. Därest sist angivna grund för värdering av varulagret eller del därav tillämpats, skall vad ovan sägs om värdering med hänsyn tagen till medeltalet av värdena å lagren vid utgången av de två närmast föregående beskattningsåren icke gälla.

Utan avseende — — — vara påkallat.

Vad i — — — såsom skäligt.

Avdrag för — — — skattskyldiga angivit.

Vid bestämmande — — — eget kapital.

När fråga — — — skulle ifrågakommit.

Nedskrivning av — — — september beskattningsåret.

Vad här — — — årets inkomst.

Har avverkningsrätt — — — influtna likviden.

Om beskattningsmyndighet — — — till beskattning.

Motsvarande gäller — — — års inkomstberäkning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1958, dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla beträffande eftertaxering för tidigare år än 1958.

I samband härmed skall följande iakttagas.

a) Skattskyldig må vid 1958 års taxering åtnjuta avdrag vid beräkning av inkomst av rörelse för belopp, som enligt nedan under b) angivna beräkningsgrunder avsättes till *övergångskonto för lagerreserv* i balansräkningen för utgången av beskattningsåret, dock under förutsättning att i samma balansräkning lagerreserven enligt bokföringen minskas med motsvarande belopp.

b) Avsättning till övergångskonto för lagerreserv må högst uppgå till ett belopp motsvarande hälften av skillnaden mellan, å ena sidan, värdet, beräknat till 30 procent av det i femte stycket i punkt 1 av anvisningarna till 41 § angivna värdet, i förekommande fall minskat med avdrag för inkurans, å det vid utgången av det beskattningsår, för vilket taxering i första instans verkställs år 1956, befintliga lagret, och å andra sidan lagrets i beskattningshänseende vid nämnda taxering åsatta värde, för den händelse sistnämnda värde är lägre.

c) Inträffar efter utgången av det beskattningsår, för vilket taxering i första instans verkställs år 1958, sådan stadigvarande minskning av lagret, att kvarvarande lagerkvantitet understiger den som enligt vad ovan sägs legat till grund för beräkning av avsättningen till övergångskonto för lagerreserv, skall detta konto minskas med vad därå på den bortfallna lagerkvantiteten proportionellt belöper samt motsvarande belopp upptagas till beskattning såsom intäkt av rörelse.

Stadigvarande lagerminskning anses ha inträtt, då lagerkvantiteten i medeltal under tre på varandra följande år, beskattningsåret inberäknat, understigit den lagerkvantitet, i förhållande till vilken avsättningen beräknats.

2) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte förelägga den kommitté, som tillsats för att utreda frågan om förlust- och resultatutjämnning, att bedriva sitt arbete så skyndsamt, att proposition i ämnet kan föreläggas 1958 års riksdag.

Stockholm i januari 1957

Martin Skoglund

T. G. von Seth

Elis Håstad

Ernst V. Staxäng

Leif Cassel

Einar Hæggbloom

Carl Östlund